

Vergaderjaar 2022–2023

36 200 IX

Vaststelling van de begrotingsstaat van het Ministerie van Financiën (IXB) en de begrotingsstaat van Nationale Schuld (IXA) voor het jaar 2023

Nr. 11

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 november 2022

Op 8 juli jl. heb ik u de beleidsevaluatie van het anti-omkopingsbeleid voor de exportkredietverzekeringen (ekv) aangeboden.¹ Daarbij heb ik toegezegd om voor het einde van het jaar een plan van aanpak te presenteren voor de versteviging en verbetering van het anti-omkopingsbeleid voor de ekv. In deze vervolgbrief informeer ik u, mede namens de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, over de stand van zaken hiervan.

Conclusie rapport

Zoals reeds uiteengezet in de brief van 8 juli jl. is in de beleidsevaluatie door de externe consultant Partner in Compliance geconcludeerd dat er in de afgelopen jaren een verscherpt anti-omkopingsbeleid is opgesteld. Wel vergt het anti-omkopingsbeleid nadere uitwerking. Partner in Compliance heeft daarom een omvangrijk aantal aanbevelingen gedaan. De aanbevelingen zijn zowel beleidsmatig als organisatorisch als procedureel van aard. De belangrijkste aanbevelingen betreffen het opstellen van een helder risico-acceptatiebeleid, verbetering van kennis en kwaliteit op het vlak van compliance d.m.v. training en kwaliteitswaarborging en verbeterde onderzoeksprocedures. Het Kabinet deelt de conclusie en aanbevelingen uit deze beleidsevaluatie en erkent de noodzaak tot verdere versterking van het anti-omkopingsbeleid. Het rapport biedt goede aanknopingspunten voor verdere aanscherping van het beleid dat sinds 2018 van kracht is.

Een effectief en efficiënt anti-omkopingsbeleid is essentieel voor een goede uitvoering van de ekv. Het bevorderen van de Nederlandse export gaat hand in hand met eerlijke handelsvoering. Dit betekent dat de Staat niet betrokken wil zijn bij transacties die tot stand komen door omkoping.

¹ Kamerstuk 35 925 IX, nr. 39.

Juist vanwege het uitdagende landschap waarbinnen de ekv opereert is het van groot belang dat het anti-omkopingsbeleid op orde is.

Gefaseerde plan van aanpak

Om opvolging te geven aan de aanbevelingen uit het rapport is in het voorjaar 2022 een Taskforce anti-omkoping opgericht, bestaande uit de Ministeries van Financiën en Buitenlandse Zaken en uitvoerder Atradius Dutch State Business (ADSB).

Gezien de omvang van de aanbevelingen is gekozen voor een gefaseerde aanpak. De Taskforce heeft een prioritering van de aanbevelingen opgesteld. Er zijn afwegingen gemaakt tussen de ernst en urgentie van de aanbeveling, alsook de makkelijk- of moeilijkheidsgraad en duur waarin de aanbevelingen kunnen worden geïmplementeerd. Daarnaast is er in afwisselende mate sprake van samenhang tussen verschillende aanbevelingen. Zo kan een Enhanced Due Diligence procedure bijvoorbeeld verder uitgewerkt worden wanneer er sprake is van een definitief risicokader. De aanbevelingen zijn derhalve op basis van bovenstaande gecategoriseerd in drie fases van A tot en met C waaraan een gefaseerd tijdspad is gekoppeld.

De aanbevelingen uit fase A zijn gecategoriseerd als meest urgent en behoeven daarom snel opvolging. Ook bevat de fase A lijst zogeheten «quick wins». Deze aanbevelingen zijn relatief makkelijk in te voeren en leveren snel verbeteringen op. Op die manier wordt waar mogelijk eenvoudig uitvoering gegeven aan de aanbevelingen. Er wordt momenteel uitvoering gegeven aan fase A en het streven is om deze begin 2023 af te ronden.

In tabel 1 worden de verschillende aanbevelingen uit fase A kort toegelicht, alsmede beschreven hoe hieraan gevolg wordt gegeven.² Afgelopen tijd zijn voor de belangrijkste aanbevelingen in fase A reeds de benodigde stappen gezet zoals terug te zien in onderstaande tabel. Zo werkt Partner in Compliance op verzoek van de Staat sinds de zomer aan een advies dat zal worden vertaald naar een concreet risico-acceptatiebeleid. Daarmee zal het anti-omkopingsbeleid beschikken over een helder en effectief risicobeoordelingskader en risico-acceptatie principes zodat risico's tijdig worden gevonden en beoordeeld. Ook is er gewerkt aan het opstellen van een beslisboom voor ADSB, zodat de verantwoordelijkheidsverdeling bij de uitvoerder helder is, en aan verbeterde dossiervorming. Op deze wijze wordt stapsgewijs toegewerkt naar een coherent en effectief anti-omkopingsbeleid.

De aanbevelingen uit fase B en C hebben een lagere prioriteit en/of kunnen pas opgevolgd worden nadat fase A is afgerond. Voor de fase B en C aanbevelingen zijn reeds een overzicht en schematische planning opgesteld die in grote mate afhankelijk zijn van de implementatie van Werkplan fase A. Het voornemen is om in het nieuwe jaar te starten met de implementatie van fase B en C en deze af te ronden voor de zomer. Dit geldt bijvoorbeeld voor de verdere vormgeving van de Enhanced Due Diligence procedure, het verdiepend onderzoek dat wordt verricht bij hoog risico. Een andere aanbeveling betreft de externe communicatie omtrent het anti-omkopingsbeleid, zoals het beter informeren van exporteurs. Ook hieraan kan pas opvolging worden gegeven in een later stadium nadat het risicokader helder is.

² Zie voor het volledig overzicht van aanbevelingen het rapport van de beleidsevaluatie zoals op 8 juli gedeeld.

Het merendeel van de aanbevelingen wordt overgenomen, maar met betrekking tot een enkele aanbeveling is geconcludeerd dat deze administratieve lasten meebrengt zonder noemenswaardige versterking van het beleid. Dit betreft de aanbeveling om de anti-omkopingsverklaring explicieter te maken en uit te breiden. Zo wordt aanbevolen om twee separate verklaringen op te stellen omtrent de juistheid en volledigheid van informatie en de verklaring van de exporteur dat er geen omkoping plaats vindt. Dit brengt vooral extra documentatie mee, terwijl de verklaring bovenal eenvoudig te begrijpen en bondig dient te blijven.

Tabel 1: Werkplan Fase A

Aanbeveling	Stand van zaken
1. Risicokader Een van de voornaamste aanbevelingen uit het rapport betreft het opstellen van een concreet risicokader en risico-acceptatiebeleid zodat omkopingsrisico's efficiënt en effectief kunnen worden geïdentificeerd en beoordeeld. 2. Oprichting tweedelijns compliance functie Een tweedelijns compliance functie houdt in dat er aparte compliance officers zijn binnen de organisatie met afgebakende verantwoordelijkheden. Zij doen onderzoek naar transacties met een verhoogd risico en zijn verantwoordelijk voor de kwaliteitswaarborging van compliance. De eerstelijns compliance functie bestaat uit de underwriters, die zelf het onderzoek uitvoeren voor de initiële risicoclassificatie. Wanneer Enhanced Due Diligence (EDD)-onderzoek, het verdiepend onderzoek bij hoog risico, vereist is zal dit worden geëscaleerd naar de compliance-afdeling. 3. Beslisboom De beslisboom zorgt voor een overzicht om te bepalen wanneer EDD-onderzoek in geval van een verhoogd risico nodig is. Daarmee wordt de taakverdeling binnen ADSB omtrent compliance helder. Daarbij zal EDD-onderzoek worden geëscaleerd naar de compliance-afdeling. 4. Agentenbeoordeling De agentenbeoordeling dient volgens het rapport nader te worden uitgewerkt en gestroomlijnd. Ten tijde van de evaluatie was deze beperkt tot een summiere opsomming van feiten waarbij onderzoek en een helder eindoordeel ontbraken. 5. Training Het rapport concludeert dat het belang van een verstevigd en versterkt anti-omkopingsbeleid breed wordt onderkend, maar het schort aan de nodige kennis op dit vlak binnen ADSB. Met het trainen en aantrekken van kundig personeel wordt kennis op peil gehouden en/of bijgebracht. 6. Update format Client Due Diligence dossier Het format van het Client Due Diligence dossier, het format voor het zogenaamde klant dossier, dient te worden geüpdatet. Zo dient duidelijk te zijn welke informatie en documentatie in het dossier horen te staan. 7. Rapportage afwijzing/intrekking dossiers Het rapport beveelt aan om inzichtelijk te maken welke aanvragen niet doorgaan vanwege compliance- of reputatierisico's. Een beter inzicht kan helpen bij het verder vormgeven van het beleid.	Partner in Compliance is gevraagd om met een advies te komen voor een risicokader en risico-acceptatiebeleid. Een dergelijk kader dient als basis voor een effectief en efficiënt anti-omkopingsbeleid. Naar verwachting zal dit advies in december 2022 worden afgerond. Vanaf 1 januari 2023 zal binnen ADSB de tweedelijns compliance functie worden ingevoerd. De invoering ervan is deels afhankelijk van het risicokader, aangezien de verantwoordelijkheid voor de beoordeling van transacties met een verhoogd risico primair bij compliance ligt. De beslisboom is in oktober 2022 afgerond zodat de compliance werkzaamheden binnen ADSB helder zijn. Er is een taakverdeling opgesteld waarmee is verduidelijkt wanneer de underwriters onderzoek uitvoeren en wanneer de compliance officers EDD-onderzoek verrichten. Deze beslisboom wordt verder verfijnd aan de hand van het risicokader. Er is een vragenlijst voor de agentenbeoordeling opgesteld aan de hand waarvan agentenrisico's binnen transacties op consistente en effectieve wijze zullen worden beoordeeld. Deze zal aan de hand van het risicokader verder worden uitgewerkt en daarna worden geïmplementeerd. ADSB heeft, met hulp van Partner in Compliance, trainingen ontwikkeld. Deze worden vanaf november 2022 terugkerend gehouden. Het compliance team wordt verder versterkt. Er is een handleiding voor klantdossiers uitgewerkt. Deze zal in december 2022 worden geïmplementeerd. Er is bepaald welke informatie en documentatie het dossier dient te bevatten. Het opstellen van een conclusie waarin de overwegingen zijn opgenomen maakt hier onderdeel van uit. ADSB voegt sinds november de intrekking- of afwijzingsredenen toe aan rapportages.

Aanbeveling	Stand van zaken
8. Delen van ervaringen Het opzetten van platforms vormt een laagdrempelige manier om kennis en ervaring ter verbetering van het anti-omkopingsbeleid uit te wisselen.	Aan deze aanbeveling wordt gewerkt, onder andere via het organiseren van een maandelijks compliance-overleg tussen ADSB, het Ministerie van Financiën en het Ministerie van Buitenlandse Zaken en deelname aan internationale bijeenkomsten gericht op het uitwisselen van ervaringen.
9. Meldingsplicht Het ontbreekt aan een concrete meldingsprocedure in het geval van een vermoeden of geloofwaardige verdenking van omkoping. Hiervoor dienen criteria en een rolverdeling te worden opgesteld. Dit geldt zowel voor een meldingsprocedure voor ADSB aan de Staat, als voor de Staat aan de FIOD.	Het Ministerie van Financiën werkt aan het opzetten van een meldingsprocedure. Hierbij ligt de nadruk op de invulling van de definitie «geloofwaardige verdenking» en «concrete aanwijzing» van omkoping. Een aanvullende vraag is welke informatie kan worden verstrekt en in hoeverre we hier transparant over kunnen communiceren.
10. Roulatie onderwriters De roulatie van onderwriters bij ADSB, in het bijzonder de beheerders van de zogeheten key accounts van ADSB, dient te worden geformaliseerd om voldoende onafhankelijkheid te waarborgen.	Deze aanbeveling is inmiddels geformaliseerd in beleid.

Tot slot

Het kabinet acht het van groot belang dat het anti-omkopingsbeleid van de ekv op orde is. De evaluatie van Partner in Compliance biedt goede aanknopingspunten om dit beleid verder te versterken. Inmiddels zijn hiertoe al belangrijke stappen gezet, zoals hierboven geschetst. De komende tijd zal dit verder worden uitgewerkt. Het streven is om voor de zomer alle aanbevelingen uit het rapport (inclusief fase B en C) omgezet te hebben naar staand beleid. Tevens is het voornemen om bedrijven en maatschappelijke organisaties hierbij te betrekken via een gesprek over de vormgeving van het herziende beleid. Voor de zomer 2023 zal ik uw Kamer over de uitkomsten hiervan informeren.

De Staatssecretaris van Financiën,
M.L.A. van Rij